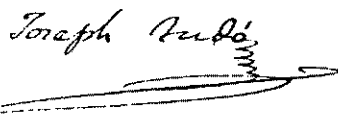

EL COMERCIANT JOSEP TUDÓ MIGUEL

Joan R. Vinaixa Miró

Josep Tudó Miguel fou un comerciant aveïnat als Masos de Móra, després Móra la Nova, entre 1805 i 1823.

La seua biografia podria ser la d'una persona normal i corrent sinó fos perquè ell fou un protagonista destacat en la història de dos pobles de la nostra comarca.

Josep Tudó va néixer el 27 d'agost de 1779 a Santa Coloma de Queralt i fou el més petit de sis germans. Era fill del pagès Ramon Tudó i d'Emerenciana Miguel.¹ De jove passà a ser un treballador més de la companyia comercial Cortadellas, originària de Calaf, posteriorment establerta a Barcelona. Fou administrador dels negocis d'aquesta a la factoria de Cardona on es casà amb Antònia Sansalvadó, natural d'aquella ciutat.

Amb el pas del temps la companyia el destinà a una altra factoria pròpia, la dels Masos de Móra² que des que el comerciant Ramon Castellà Llorens havia deixat d'administrar-la es trobava en mans provisionals i poc segures.

El dos de juliol de 1805 va rebre a la seua casa de Cardona una carta on es planificava el seu imminent trasllat als Masos.

"Amich Tudo...podras prevenirte p. marxar a la Admo. de Masos de Mora si vols al prompte tu sol, o sino pode sera lo millor qe. arrenqueu junts ab la dona ab la roba y demes qe. volgeu portarvosen en inteliga. qe. vas a una casa propia nostra ja parada ab tots los trastes y roba necesaria. Podreu fer cap en esta lo dia 22 o 23 del cort. mes de Juliol pr. partir de aqui (Barcelona?) al nou destino junt ab Ignacio Macip a qui escrich comparega lo mateix dia pr. partir junts y ferte la entrega de aquella Admo. que esta a son carrech ara".³

La primera carta escrita per Tudó, a la companyia, des del nou destí dels Masos, està datada el 14 d'agost de 1805. El 17 d'aquell mateix mes rebé, la resposta "*Celebro...qe. arribaseu bons y que quedases incorporat de eix inventari...*"

A la població riberenca dels Masos el matrimoni Tudó va tenir un mínim de cinc fills documentats⁴ Raimunda Antònia, Emerenciana, Josep Ramon, Maria Raimunda Marciliana i Maria Raimunda Rufina.⁵ La companyia, sempre atenta als esdeveniments familiars dels seus empleats, va participar en els moments difícils, i també, bons, del matrimoni. A l'abril

de 1808 arran de la mort d'una de les seves filles li féu arribar aquestes ratlles de consol.

"(A(mic)h) Jph. Deu sempre sap lo que nos conve y lo haversen portat a sa compa. la unica filla que teniu seguramt. es per lo major be de Pares y fills S.D.M. vos consolia del sentmt. natural".⁶

Poc després, el 20 de juliol, rebia un escrit de caire ben diferent a l'anterior.

"Ah. Joseph. He tingut molta complasencia ab la tua del 6 del cort. tan per veurer qe. vos he sabuts com pr. lo felis part de la tua dona y destijo qe. axis la mare com la filla continuen sens novetat y vos ne dono la enorabona".⁷

L'arribada dels francesos a l'Ebre, l'any 1810, suposà la paralització de bona part del moviment comercial de la factoria dels Masos. Durant els tres anys d'ocupacio Tudó fou empresonat més d'un cop, a Tortosa, per les autoritats franceses.

"...nos tragueren de cuidado en que nos tenia la tua detencio en que has estat mes feliz que ningú sortintne a tant poca costa. En tu se ha verificat que es bo tenir amichs de totas clases".⁸

"Quando el pobre Tудо este libre de la prision que sufre en Tortosa en clase de rehen por las contribuciones de Masos...".⁹

Acabada la guerra la factoria dels Masos, i al seu cap Tudó, entrà en una de les seves etapes més dinàmiques. L'any 1815, el 27 de maig, Tudó signà una contracta amb la companyia Cortadellas per la qual se'l ratificava com a administrador de la factoria dels Masos i passava a participar en aquesta empresa amb 1/5 del capital. A més se li assignava un sou anual de 600 lliures¹⁰ i gaudia de més llibertat d'acció en les seves especulacions comercials. Josep Tudó desplegà per aquells anys una febril activitat. Els anys 1814-15 entaulà, de bell nou, negociacions amb l'Orde de Sant Joan, paralizades durant la guerra. Per aquest motiu realitzà freqüents viatges a Saragossa, rovell de l'ou de l'administració hospitalera. El primer viatge, a l'octubre de 1814, fou de tempteig. Al més següent hi retornà i aquesta vegada aconseguí l'arrendament de la comanda de Miravet (Miravet, Ginestar i Rasquera). Al febrer de 1815 tornà a fer un nou viatge a la ciutat de l'Ebre i aconseguí l'arrendament de la comanda de Vilalba (Vilalba, Fatarella i Riba-roja). A l'abril, després d'unes negociacions prèvies, ajustà amb el rebedor de l'Orde l'arrendament de la comanda de Benissanet. A l'agost de 1816 féu un altre viatge a Saragossa on va escripturar l'arrendament de la comanda de Gandesa (Gandesa i Pobla de Massaluca).

Ara bé, tot i que Tudó constava, en els documents escripturats, com a arrendatari, en realitat actuava com a intermediari, amb les esques ben cobertes pels socis principals de la companyia.¹¹

En l'espai de temps entre 1815 a 1819 Josep Tudó es convertí en administrador dels arrendaments santjoanistes de bona part dels pobles

de la Ribera d'Ebre (Miravet, Ginestar, Rasquera, Benissanet i Riba-roja) i de la Terra Alta (Gandesa, Pobla de Massalua, Vilalba i Fatarella). A tot aquest ventall de pobles cal sumar-hi altres que li va pertocar administrar per raó de l'arrendament que la companyia havia establert amb el duc de Medinaceli. Es va acordar que pel fet que els pobles arrendats de Móra d'Ebre (i els Masos) i Garcia estaven propers a la factoria dels Masos, Tudó s'encarregaria també de la seva administració.¹²

Així les coses és evident que Tudó gaudia d'un considerable poder econòmic sobre la majoria dels pobles de l'actual comarca de la Ribera d'Ebre. Ara bé, el control de tot aquest bast entramat li comportà també multitud de problemes i allò que és pitjor, enemics declarats.

El fet que el factor Tudó, pels propis poders atorgats en cada arrendament, fos l'encarregat del cobrament directe dels drets, censos i altres imposicions que gravaven sobre els diferents pobles, no propiciava, d'entrada, cap sentiment de simpatia envers la seva persona. A més, aquests arrendaments van coincidir, malauradament per a ell, amb unes circumstàncies polítiques i socials i fins i tot econòmiques extremadament inquietes que li van ocasionar no pocs enfrontaments amb les autoritats locals.

Tudó hagué de fer front a la negativa de molts pobles a satisfer algunes imposicions seculares. El calvari començà aviat. Així, a les darreries de 1814 els ajuntaments de Vilalba i la Fatarella es negaren a pagar-li la peita i el llosi. L'any 1815 s'hi van sumar els ajuntaments de Ginestar i Rasquera en negar-se a entregar l'onzena del batlle, i Miravet en no satisfer el dret de faneques. L'any 1816 fou el poble de la Pobla de Massalua qui es negà a pagar els drets senyorials. L'any 1820 l'Ajuntament de Benissanet s'afegia a la llista en no voler satisfer les 102 lliures dels censos de Salvaterra, les 31 quarteres de blat pel dret de faneques i el mig quartà d'oli per l'anomenat dret d'aigua. Tudó es trobava al bell mig del foc i sovint apareix en els documents de l'època expedint requeriments als diferents ajuntaments o iniciant algun que altre plet quan les coses havien arribat a un carreró sense sortida.

Tot aquest ambient conflictiu en res beneficiava la seva imatge. Ara bé, el cop de gràcia per al seu defenestrament definitiu es va iniciar, precisament, l'any 1820 amb el triomf de la ideologia liberal de la qual ell n'era un fervent seguidor. Foren aquests primers anys del trienni liberal quan Tudó aconseguí guanyar-se l'enemistat i la rancúnia de poderosos i influents sectors de la societat riberenca, majoritàriament reialista i per tant oposats al règim liberal.

L'any 1823 diversos testimonis de Móra d'Ebre declaraven en un sumari aixecat en contra de l'esmentat Tudó:

"...fue miliciano voluntario que conservo el uniforme en su casa y como tal paso a una expedicion contra los vecinos de Monrroig quando estos se sublevaron contra el Regimen Constitucional, todos contestan en

que tenia la nota de constitucional exaltado, otro añade que le oyo decir a Tудо que el Rey era cabeza de burro y tonto, y todos contestan en que estuvo ausente de su casa mientras los Realistas estuvieron en los Masos...".¹³

Per un altre costat, l'any 1831, l'Ajuntament de Móra la Nova declarava sobre el mateix:

"En efecto en tiempo del llamado Gobierno Constitucional Jose Tудо fue miliciano voluntario asta el mes de Julio de 1822... pero no se sabe que Tудо hiciese armas jamas contra los Realistas".¹⁴

Josep Tudó fou, en efecte, milicià voluntari del regiment de Cantàbria i des del primer moment en què s'implantà el nou govern donà testimoni de la seva activa participació en favor dels liberals. Així, per exemple, al juliol de 1820 va fer arribar dues làpides de la constitució, una per a Benissanet i l'altra per als Masos de Móra. A les primeries d'abril de 1821 pagà dues vares d'alcalde fetes a Barcelona i destinades, també, als dos pobles esmentats. A més estava subscript a la publicació periòdica de *El Constitucional*.

Davant les làpides constitucionals, els liberals acostumaven a cantar tant cançons d'exaltació patriòtica com d'altres ofensives al bàndol contrari (*Trágala*). Aquestes demostracions públiques exasperaven els opositors. Així no ha d'estranyar que en triomfar aquests darrers, els comptats constitucionals, o negres, d'aquests pobles fossin l'objectiu preferent de les seves denúncies i extorsions.

Poc va durar l'eufòria liberal a la nostra comarca ja que al maig de 1822 els reialistes, majoritaris com ja hem dit als nostres pobles, van iniciar una revolta que poc després s'estengué per tota la vall de l'Ebre. Començà llavors el calvari particular de Josep Tudó. El 2 de juliol de 1822, davant d'una situació social que s'agreujava per moments, es refugià, conjuntament amb d'altres constitucionals riberencs,¹⁵ a la ciutat de Reus. Que la seva fugida fou un tant precipitada ho demostra el fet que la companyia li adreçava, encara, les cartes a Móra la Nova, quan ell ja es trobava residint a Reus.

Ara bé, si els reialistes no podien actuar contra la seva persona sí ho podien fer contra els béns que aquest tenia a Móra la Nova i altres llocs de la rodalia. De fet el mateix dia de l'aixecament reialista de Móra d'Ebre, el 14 de juliol de 1822, el seu cap, Josep Descarrega, es presentà a la casa de Tudó per exigir una elevada quantitat de diners, que s'acabà emportant. El dia 6 d'agost, la seva dona, que s'havia quedat a Móra la Nova, va rebre una nova visita dels reialistes. Els robatoris i extorsions que van patir tant Josep Tudó com la factoria dels Masos durant aquells anys foren múltiples i d'una suma considerable.

Arran de la victòria del general Manso sobre els reialistes, esdevinguda a les darreries de desembre de 1822, alguns liberals refugiats,

com Josep Tudó, retornaren a les primeries de gener de 1823. Poc va durar la seva estada als Masos ja que al febrer es trobava altra vegada residint a Reus, aquest cop amb tota la seva família. Segons un document datat l'any 1831:

"...Tudo no era emigrado con los constitucionales sino que fijo su vecindad en Reus con permiso que para ello tenia del Exmo. Sor. Capitan General, Baron de Eroles con fecha cuatro setiembre de 1823..."¹⁶

Durant les seves absències, era el mosso de la companyia, Jaume Ferrés, (a) Mateu, qui s'encarregava d'administrar els béns propis de Tudó i els de la factoria.

Aquí no acabà el calvari de Tudó. Al juliol de 1823 foren embargats alguns fruits de la seva propietat per part de l'Ajuntament de Móra d'Ebre.

"Me acaban de dir qe. estan embargadas las collitas de lo que cuida Matheu... Lo pobre Tudo esta per morirse"¹⁷

Un decret expedit per la Junta de Segrestos, datat el 18 de setembre de 1823, aixecà aquest embargament. La recuperació dels productes, però, no fou fàcil perquè aquests no li foren retornats fins al novembre i després de tot un rosari d'entrebancs.

Tudó continuaria vivint a Reus fins a 1830 o 1831. En aquella ciutat van néixer altres fills: Francesc Jaume, nat a 1825, i Domènec, a 1828.¹⁸ El 31 de maig de 1825 Tudó realitzà a Reus un inventari general de liquidació dels comptes de la factoria dels Masos, el segon, corresponent al darrer període sota la seva administració, és a dir de 1815 fins a 1823. Personalment havia quedat deutor d'una elevada quantitat de diners a la companyia. El 14 de febrer de 1827 es comprometia a pagar als socis principals la quantitat de 3.000 lliures, abans de sis anys. Sinó satisfesia aquest deute abans del període esmentat, atorgava a aquests socis la plena propietat sobre algunes finques que havia adquirit a l'Orde de Sant Joan, anys enrera.¹⁹

A les primeries de la dècada dels anys trenta Tudó retornà de bell nou a Móra la Nova. Prèviament va vendre alguns béns que posseïa a Reus.²⁰

Els motius del seu retorn a aquest poble de l'Ebre, el seu durant tants anys, són clars. No solament havia desaparegut la inestabilitat social que l'havia obligat a fugir sinó que per fi es complí el vell somni pel qual ell tant havia lluitat fins aleshores: la separació dels Masos de Móra de la jurisdicció de Móra d'Ebre. A l'abril de 1830, el rei havia autoritzat la segona, i definitiva, separació de tots dos pobles. A aquest esdeveniment ens referíem quan parlàvem del protagonisme destacat de Tudó en la història de dos dels nostres pobles.

Sovint s'ha escrit que la separació dels Masos fou el fruit de la voluntat de tot un poble, i això és evident, però allò que no s'ha explicat del tot és qui foren els protagonistes principals d'aquesta. Curiosament no

fou la gent oriünda dels Masos la que encapçalà la primera demanda de separació, sinó dos comerciants aveïnats en aquest indret des de feia anys: Josep Tudó Miguel, de Santa Coloma de Queralt, i Ramon Castellà Llorens, de Bellvehí. Tots dos, membres de la companyia Cortadellas, actuarien com a directors i gestors en el primer procés de separació.

"Memorial de 24 de Noviembre de 1815 de Jose Tudo y Ramon Castella comisionados de los vecinos de los Masos de Mora en que teniendo preventido haberse pasado a infc. a V. E. una sold. que dirigieron a S. M. relativa a qe. los Masos de Mora se erigiese en nueva poblacion separada e independiente acompañan una informacion recibida junto con otros documentos y suplican qe. se haga de todo el debido merito".²¹

Sobre la participació de Ramon Castellà en el procés de separació ja se n'ha fet el just reconeixement. Ara bé, no succeïx el mateix amb la figura de Josep Tudó, sobre la qual pesa encara avui en dia un desconeixement general, malgrat ser el principal artífex d'aquesta. El grau de compromís de Tudó en la demanda de separació fou tan directe que fins i tot la companyia li aconsellà una certa prudència en els seus actes.

"Aqui y en Madrid se ocasionaran molts gastos de que es precis te vages prevenint y sobretot procuraras que una vegada que has eixit al frente de aquest assumto ruidos (la separació) no sias condemnat a pagar las costas. Estas a temps encara de precaucionarte y si no sabem que tu has cobrat deixarem de fer diligencias pues no es rao que quedias tu perhudicat y menos nosaltres. Tenim sobrada experiencia de lo que son estos asumptos".²²

Els membres de l'Ajuntament de Móra la Nova, unànimement, reconeixien, en un document datat el 10 de febrer de 1831, els esforços de Tudó en favor d'aquesta separació.

"...es menester tener presente qe. este pueblo erigido en villa de menos de doze meses a esta parte y separado e independiente de la jurisdiccion de Mora de Ebro des de la misma epoca, necesita unirse intimamte. con las personas que muchos años a esta parte han dirigido y agenciado esta separacion e independencia costosa contra el poder y entusiasmo de la villa de Mora de Ebro y de todos los vecinos absolutamente... Jose Tudo ha sido siempre el mas laborioso, util e infatigable agente de la separacion qe. esta villa a logrado... lo ha elegido este Ayuntamiento. por su Secretario, y en esto no ha hecho mas que seguir el Consejo del Sor. Comicionado Regio²³ qe. vino de Madrid a dar posesion de Villazgo a este pueblo quien designo a esta villa como uno de sus padres a Jose Tudo y asi lo manifesto a las Autoridades Superiores de la Provincia".²⁴

En reconeixement al seu esforç i dedicació en aconseguir la plena autonomia del poble de Móra la Nova, l'Ajuntament el nomenà secretari del consistori municipal. L'Ajuntament de Móra d'Ebre en assabentar-se d'aquesta circumstància i sabedor de l'important paper jugat per Tudó en contra dels seus interessos²⁵ decidí denunciar-lo, per les seves activitats

polítiques passades, al capità general de Catalunya, el comte d'Espanya. Així, el 10 de gener de 1831 feia arribar un escrit de denúncia contra Tudó a l'esmentat capità general. Aquest, sempre receptiu a qualsevol denúncia d'aquest tipus, adreçà un escrit a la Reial Audiència demanant informes al respecte. Tot i la declaració favorable de l'Ajuntament de Móra la Nova que considerava aquesta denúncia fruit del ressentiment, Tudó fou separat del càrrec de secretari de la vila. El Reial Acord, amb data 18 de juny de 1831, havia dictaminat el següent:

"El Rl. Acuerdo...ha resuelto separar al citado Tудо del referido empleo de Secretario, y que el Ayuntamiento de Mora la Nueva elija otro que reuna las circunstancias que se requieren, libre de toda nota sospechosa..."²⁶

Aquesta resolució superior fou recorreguda per Tudó, qui en escrit datat el 7 de juliol de 1831 es defensava dient:

"Jose Tудо de Mora la Nova...Manifiesta...qe. la insta. para separarle (del càrrec de secretari) ha de ser sugeto enemigo de la villa como vecino de Mora de Ebro resentido de la separacion de Mora la Nueva. Y despues de hacer pnte. el que expone qe. habiendole nombrado el Ayuntamiento Secretario es prueba de su buena conducta po qe. aquellos individuos gozan del mejor concepto. Suplica se sirva V.E suspender la provida. de separacion y qe. se pase esta instancia con las anteceds. al Alcalde Mayor del Partido para qe. oyendole en Justicia y al acusador forme expedte. y en su vista pueda V.E. resolver lo convte."²⁷

La demanda fou desestimada i per tant la decisió, de separar-lo del càrrec de secretari, irrevocable.

Sabem que Tudó continuà vivint a Móra la Nova durant algun temps. A partir d'aquí, però, les referències a la seva persona són ben escasses. És molt probable que en iniciar-se, poc després, la primera guerra carlina tornés a fer escàpol d'aquestes terres, si més no així ho feren alguns dels seus companys d'ideologia (Ramon Castellà, etc.).

La seva dona morí l'any 1835, o poc abans, ja que aquest any Tudó, ja vidu, feia una crida pública per tal que els seus creditors declaressin els drets o deutes que tinguessin pendents amb ell.²⁸ Aleshores Tudó declarava residir a la ciutat de Barcelona.

L'any 1841 el jutge de primera instància del partit de Falset feia una nova crida pública, aquesta vegada a tots aquells que tinguessin dret a l'herència del difunt Josep Tudó, possiblement mort aquell mateix any.²⁹

Al llarg d'aquesta biografia hem deixat, voluntàriament, coses al tinter, aquelles que solament complementen allò que nosaltres volíem reflectir sobre la seva figura. El nostre escrit no té cap interès de mitificar, enaltir, o jutjar ningú, sinó de deixar constància de la realitat d'una època. Josep Tudó és un exemple concret, malauradament no l'únic, del grau d'oblit que pot afectar a una col·lectivitat i pel mateix la necessitat

peremptòria que hi ha de recuperar la nostra gent, que és com dir la nostra memòria històrica.

NOTES

1. A(rxiu) P(arroquial) de Santa Coloma de Queralt. Vol. 8è de baptismes, foli 102. Dades facilitades per Josep-Maria Cabré, pvre.

2. Mantenim aquest topònim tot tenint en compte la realitat històrica de l'època.

3. A(rxiu) H(istòric) P(rovincial) (de) T(arragona). C(ompanyia) (d') A(ragó). Ca(rta)/ J. Tudó, Cardona, 2-7-1805.

4. És possible que abans de la seva arribada als Masos tingués un altre fill. Sabem, tot i que no apareix documentat a l'arxiu de la parròquia de Móra la Nova, que en aquest poble hi va néixer un altre fill seu, Ramon, que morí a Reus l'any 1823 a l'edat de tres anys i mig, és a dir quan la família Tudó encara vivia a Móra la Nova.

5. A. P. de Móra la Nova. Llibre de batejos.

6. Es tracta de Raimunda Tomasa, que havia nascut l'any 1806.

7. A la nova filla se li posà de nom Maria Raimunda Marciliana i fou batejada als Masos el 18 de juny de 1808. El padrí fou Jaume Ferrés (a) Mateu, mà dreta de Tudó en l'administració dels Masos.

8. A.H.P.T., C.A., Ca/ J. Tudó, 15-3-1813.

9. *Ibidem*, Ca/ Joaquim Orosio Garcia, 3-9-1813.

10. Aquesta quantitat incloïa: el seu salari, el del mosso (Jaume Ferrés) i la manutenció d'una cavalleria. Des de 1819, però, aquest salari va anar minvant fins arribar a les 250 lliures l'any.

11. Els socis principals de la companyia, Antoni Satorras i Manuel Lasala, li havien atorgat un poder especial, expedit a Barcelona el 19 d'octubre de 1814, que li permetia actuar, en aquestes negociacions, en nom seu.

12. A més d'aquests pobles també li pertocà administrar la quadra de la Vilanova (terme de Tivissa), situada a la riba dreta de l'Ebre, l'indant amb el terme de Benissanet. I això sense comptar altres tipus d'arrendaments de caire més local (molins d'oli i sansa, etc.) en els quals hi participava també la factoria o els negocis de compra-venda de diferents mercaderies (grans, bestiar,...).

13. A(rxiu) C(orona) A(ragó), Rl. Aud., caixa 116.

Aquestes declaracions tenen una validesa relativa ja que el poble de Móra d'Ebre estava, majoritàriament, en contra de Josep Tudó, pel motiu que exposem més endavant.

14. *Ibidem*.

15. Altres companys de viatge i desventura, *negres* com ell, eren: el prior de Benissanet (fra Tomàs Penna), un comerciant aveïnat als Masos (Ramon Castellà i Llorens), l'escrivà de Tivissa (Josep Vicent), un exmilitar de Móra d'Ebre (Joan Baptista Ciurana) i la dona d'aquest darrer (Gertrudis de Fontanilles). (A. Bladé, *El prior Penna*, pàgs. 14-15).

16. A.C.A., Rl. Aud., caixa 116.

Malgrat el que s'esmenta en aquest document Tudó si havia emigrat cap a Reus per ser constitucional, tot i que les coses, convenientment disfressades, poden donar altra aparença.

17. A.H.P.T., C.A., Ca/Ramon Jordana, Tortosa, 14-7-1823.

18. A. P. de Sant Pere, de Reus.

En aquella ciutat van morir també dos fills seus: Ramon, mort a 1823, i el mateix Domènec, mort a 1829.

19. El 12 de febrer de 1820 Tudó havia aconseguit la plena propietat de tres finques importants el terme de Miravet: "La Ballesta, La Alcudia i La Viñassa". A Móra la Nova també posseïa, entre d'altres, una finca a la partida dels Atarassos, de 45 jornals, que va vendre, l'any 1829, a la família Pedret Boronat.

20. L'any 1830 va vendre una part de casa que posseïa al carrer "Dorothea y del Bou", de Reus. (A.H.P.T., not. Manuel Grau. Caixa 891. Any 1830. Foli 90).

21. A.C.A., Rl. Aud., reg. 1.413, foli 563.

22. A.H.P.T., C.A., Ca/ J. Tudó, Masos, 25-11-1815.

23. El comissionat reial no era altre que José Peciña Angulo, secretari de la cambra de

Gràcia i Justícia, qui el primer de maig de 1831 concedí, en nom del rei, la jurisdicció civil i criminal al poble de Móra la Nova i nomenà els membres que havien de formar part del nou Ajuntament de la vila.

24. A.C.A., Rl. Aud., caixa 116.

25. Cal entendre també la fiblada dolorosa que li suposà a l'Ajuntament i poble en general de Móra d'Ebre la pèrdua de jurisdicció sobre els "seus Masos". La independència dels Masos representava per a ells no solament un cop baix al seu prestigi i una minva d'ingressos a les arques municipals, sinó també l'esqueix d'un territori secularment lligat a la seva pròpia història, a les seves pròpies arrels. Si a tot això afegim el fet que la persona que més havia actuat en contra dels seus interessos se'l premiava oferint-li un càrrec públic d'importància, podem entendre millor el grau d'irritació a què van arribar els de Móra d'Ebre.

26. Ara bé, l'Ajuntament de Móra la Nova, que estava obligat a seguir la disposició superior sinó volia pagar una multa de 200 lliures, féu la juguesca d'escollir com a nou secretari Ramon Castellà Masip, fill de l'altre artífex de la separació i també reconegut liberal.

27. A.C.A. Rl. Aud., reg. 1.430. Folis 307-308.

28. B(utlletí) O(ficial) (de) (la) P(rovíncia) (de) T(arragona), 4-9-1835.

29. Ibídem, 19-10-1841.